

**РОЗВИТОК СФЕРИ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СПОЖИВАЧІВ
В СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ**

Войтович Сергій Ярославович

Луцький національний технічний університет, gnidawa@ukr.net

Анотація. Пріоритетами сталого розвитку в розрізі окремих держав та територій виступають не тільки збереження надр і довкілля, природних ресурсів, ощадний розвиток галузей та сфер економіки, але й ефективне відновлення і відтворення трудових ресурсів, в основі яких виступає людина.

Ключові слова: сфера послуг, види санаторно-курортних закладів, операційне обслуговування.

Сьогодні, зважаючи на прискорений темп росту економіки, швидкий темп розвитку суспільства, діджиталізації суспільних процесів і функціонування

особистості, питання фізіологічного та морального відновлення людини постає на найвищому рівні.

Особливого загострення процеси відновлення набули під час пандемії COVID-19, яка здійснила переоцінку цінностей щодо виживання людини, підтримання її у функціональному стані і відтворення для залучення до виконання завдань в галузях і сферах економіки.

Фактично, сфера послуг постає рушієм такого фізіологічного та морального відновлення людини. Це стосується медичних, реабілітаційних, санаторних, курортних, оздоровчих, SPA, фізкультурних, туристичних та інших видів послуг, що направлені на окрему людину та носять індивідуальний характер.

Становлення ринкових відносин в Україні спричинило кількісні та якісні зміни в системі санаторно-курортного обслуговування населення. Так, кількість оздоровчих закладів в Україні зменшилась із 3,5 тис. одиниць у 2005 році до 1,7 тис. одиниць у 2019 році, кількість ліжко-місць протягом цього часу у цих закладах зменшилась із 562 тис. ліжок до 201 тис. ліжок, кількість санаторіїв зменшилась протягом досліджуваного періоду із 489 одиниць до 172 одиниць, відповідно зменшилась кількість санаторіїв-профілакторіїв, пансіонатів з лікуванням, здравниць, дитячих реабілітаційних закладів та санаторіїв, зменшилась чисельність оздоровлених осіб із 3,5 тис. осіб до 1,5 тис. осіб [1, с. 81].

Дана статистика дозволяє нам стверджувати, що зменшення чисельності різноманітних видів санаторно-курортних закладів, що призвело до зменшення чисельності оздоровлених споживачів таких послуг, спричинене не лише загальною економічною ситуацією в державі, процесами інституційного характеру, але й пояснює сучасні тренди щодо відновлення населення, трансформацію його потреб і відношення до реабілітаційних послуг.

Зокрема, зменшення чисельності санаторно-курортних закладів спричинене відмиранням окремих таких закладів через фінансову складову [2]:

- втрату споживача за «державними» і «профспілковими» путівками, тобто державним і профспілковим фінансуванням;

- суттєве зменшення чисельності іноземних споживачів, що мають потребу на оздоровлення і реабілітацію в Україні: такі заклади проєктувались і створювались за часів СРСР з врахуванням потреб населення всього радянського простору, а тому, таке фінансування, як оплата послуг іноземними споживачами, стало суттєво меншим;

- суттєве зменшення фінансування розвитку санаторно-курортних закладів із 1990-х до сьогоднішнього дня, що включає матеріальне, медико-технологічне та інформаційне забезпечення з боку держави. Таке забезпечення стало цілями самофінансування самих закладів.

Іншою вагомою причиною відмови індивідуального споживача від одержання послуг у таких закладах є низька привабливість низки санаторно-курортних закладів, що пояснюється:

- недостатнім інформуванням споживачів про перелік основних (оздоровчих і реабілітаційних), допоміжних (інформаційних, фізкультурних, розміщення і харчування, тощо) та супутніх (транспортно-логістичних, туристичних, тощо) послуг, які надаються і умови надання таких послуг [3];

- недостатнім розвитком інфраструктури санаторно-курортного закладу, що включає відсутність необхідних лікувальних і оздоровчих кабінетів, відсутність

налагодженої системи операційного обслуговування і адміністрування споживачів таких закладів; неналежний рівень побутових умов розміщення та харчування споживачів; відсутність пропозиції одержання споживачами закладу сервісних і супутніх послуг (фізкультурних, туристичних, івент-послуг, тощо);

- невідповідністю методик санаторно-курортного обслуговування, оздоровлення, лікування, реабілітації сучасним вимогам медицини і потребам індивідуального споживача таких послуг;

- застарілим медико-технологічним обладнанням та технологіями оздоровлення і реабілітації, що протирічить вимогам і потребам споживача таких послуг.

Водночас, необхідно також ствердити, що дістали розвитку нові сучасні приватні санаторно-курортні заклади та їх різновиди, що частково виконують функції оздоровлення і реабілітації індивідуальних споживачів послуг:

- на базі старих «відмираючих» закладів санаторно-курортного обслуговування шляхом «вливання» державних фінансових інвестицій для рекреації та фізіолого-психологічного відновлення окремих категорій громадян, що захищені державою, відновлено повний спектр надання основних оздоровчих, медичних і реабілітаційних послуг. Надання відповідних послуг відповідає прийнятним у державі медичним і реабілітаційним нормативам, однак інші допоміжні і супутні послуги розвинуто не в повному обсязі;

- на рекреаційних територіях за приватної власності сформувалися нові санаторії, профілакторії, курортні заклади, здравниці та туристичні бази, які відповідають вимогам споживачів і медичним нормам, нормам готельного обслуговування і харчування та використовують наявні на території унікальні природні ресурси: мінеральні води, грязі, кліматологічні умови і повітря;

- на території окремих поселень та міських утворень (на поза-рекреаційних територіях) сформувалися медичні, поліклінічні стаціонарні, психолого-рекреаційні та інші (SPA) заклади, що надають спеціалізовані послуги медичного, оздоровчого, реабілітаційного та відновлювального характеру. Такі заклади не вимагають від споживача послуг «відлучення» з місця проживання чи перерв і відпусток з праці.

Зважаючи на зазначені тенденції розвитку сфери санаторно-курортного медичного, оздоровчого та рекреаційного обслуговування, необхідно зазначити, що розвиток таких закладів повинен відбуватися на наступних засадах:

- соціальна політика держави повинна бути спрямована на розвиток і фінансову підтримку таких закладів послуг;

- розвиток самих закладів повинен здійснюватись на інноваційних засадах щодо: організації залучення споживачів послуг та їх обслуговування; організації і впровадження новітніх прогресивних методик оздоровлення і реабілітації у поєднанні із традиційними методиками і процедурами; оновлення медико-технологічного та реабілітаційно-оздоровчого устаткування і обладнання до сучасного рівня; удосконалення організації впуску-випуску та організації операційної системи обслуговування (із використанням системи зворотньо-логістичного управління); удосконалення умов і процесів розміщення, харчування і супутнього обслуговування;

- перегляд діючих у державі норм, нормативів, методик, процедур медичного, оздоровчого, реабілітаційного і відновлювального обслуговування індивідуальних споживачів послуг є на часі і актуальним;

- розвиток міжнародного співробітництва, узгодження та імплементація міжнародних стандартів обслуговування та залучення у сферу санаторно-курортного обслуговування іноземних споживачів таких послуг дозволить покращити фінансову складову імідж самих закладів послуг;
- розвиток інституційного середовища функціонування санаторно-курортних закладів повинен бути системним, а саме середовище повинне включаючи: банківські та фінансові установи, туристичні фірми, страхові компанії, торгівельні і посередницькі організації, заклади охорони здоров'я та інші;
- функціонування органів місцевого самоврядування повинне визначатись дієвими механізмами та результатами, адже до компетенції таких органів входить використання особливих кліматичних умов та унікальних природних ресурсів на окремих територіях, відновлення та відтворення населення, фінансові питання, пов'язані із функціонуванням таких закладів, тощо.

Перелік використаних джерел

1. Галаченко О.О. Розвиток сфери санаторно-курортних послуг. Регіональний аспект : монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень НАН України». Львів, 2017. 360 с.
2. Статистика послуг та соціальних програм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publposl_u.htm
3. Ведмідь Н.І. Санаторно-курортна послуга та її місце у класифікаційній структурі послуг. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 07/2012. N 727 : Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення і проблеми розвитку. С. 195-204.